

DR. SCHÄFER ISTVÁN

A „FEHÉRGALLÉROS” BÜNTETTES (1948)

(‘The white collar criminal’)

– Részletek –

A jómódban élőknek és általában a társadalmi hatalom birtokosainak kriminalitása – fordított irányban – majdnem ugyanaz elmondható, mint ami a szegények bűnözésére vonatkozik. Társadalmi, de különösen anyagi helyzetük kétségkívül produkálhat olyan kondíciókat, amelyek a kriminalitástól visszatarthatnak. Megteremthet a bűnözéssel szemben ellenálló erőket. Mégis azonban javaiknak az a mennyisége, ami számukra nemcsak magas életszínvonalat biztosít, de szükségleteiket annyiszor olyan nagy mértékben meg is haladja, és társadalmi tekintélyüknek az a foka, amely számos vonatkozásban nemcsak megbecsülést, de a szociális előjogok hatalmi halmazát is jelenti, – távolról sem zárja ki kriminalitásukat a még további javak vagy hatalom megszerzése érdekében. A szegények előtt, természetesen, a szükségelt vagy megkívánt javaknak szélesebb köre áll, de a vágyak terjedelme végtelen¹ és úgy a jómódban élőket, mint a társadalmi hatalom birtokosait is gyakran bujtja fel a bűnözésre.

A gazdaságilag vagy társadalmilag magasán állók tehát ugyancsak a kriminalitás lehetőségén belül mozognak és tagjai is a büntettek népességének. A helyzetükkel járó ellenmotívumok bizonyos mértékben talán távol tarthatják vagy semlegesíthetik a kriminális erők egy részét, de a bűnözéstől semmiesetre sem mentesítenek, és pedig annyira sem, mint ahogyan azt a látszat mutatja. Részvételük a kriminalitásban magasabbra tehető, mint amennyire az a bűnügyi adatszolgáltatás tükréből kitűnik. Ilyen szempontból a kriminálstatisztika eredményeit reálisnak feltenni aligha lehet, és a gazdaságilag vagy társadalmilag felsőosztályba tartozók kriminalitásának ezt a statisztikai hiányát nehezen nyílik mód mással megfejteni, mint azzal, hogy a bűnügyi adatszolgáltatások csupán a ténylegesen elítéltek számát közlik, de a büntetőbírói ítékezés elé nem jutott büntettekéről nem szólnak.

Pusztán csak az elítéltek mennyiségének számbavétele ugyanis nem csupán a latens kriminalitást hagyja homályban. Már a lappangó bűnözés fokán is különbség lehet a szegények és gazdagok kriminalitása között, mert hiszen a bujkáló kriminális tendenciákat az egyéni szegénység sokszor erőtlen eszközei kevésbé képesek elfojtani. Itt azonban ennél többről: a már manifeszt bűncselekmények tetteseinak az elítéltek sorából hiányzó köréről van szó. A már kifejlődött és megvalósult bűncselekményeknek két csoportra osztása, a látható és a valószínű kriminalitás megkülönböztetése² vezethet végül is annak megvilágosításához, hogy a kedvező vagy gazdag anyagi körülmények között élőknek és a társadalmi hatalom birtokosainak bűnözése miért szerepel a kriminálstatisztikai képben olyan kisebb arányban, ami

¹ Sutherland, Edwin H.: Principles of Criminology (Chicago, 1947).

² Bosco, A.: Le studio della delinquenza (Roma, 1892).

nem felel meg az általános népességben elfoglalt számuknak. Amíg a valóságos kriminalitásból az látható, tehát a bűnügyi adatszolgáltatásba kerülő bűnözése elől a büntettes annyit rejt el, amennyi a rendes szerencsével, fondorlattal vagy ügyeskedéssel eltitkolható, addig a büntettek között kevés a különbség és a büntetőjogszolgáltatásnak az egyéni szegények nem gyengébb ellenfelei, mint mások. A jómód és a társadalmi hatalom birtokosai azonban ezen túlmenően, kriminalitásuknak súlyában el nem hanyagolható részét éppen az anyagi körülményeik és pozíciójuk segítségével tudják bevonni a látható bűnözés kirakatából és képesek a valóságos kriminalitás rejtekében sikerrel eltüntetni.

Ha az előbbieken az egyéni szegénység kriminogén produkciója főként két vonatkozásban volt megfigyelhető: pozitív irányban a bőségesebb javak iránt támadt vágy útjain, negatív irányban pedig a bűnözéssel szemben ellenálló erők gyengeségének következményeiben, – akkor ezekhez most, és pedig a negatív irányhoz csatlakozva, egy harmadik is hozzátehető: a valóságos kriminalitás leplezését segítő gazdasági vagy hatalmi eszközök hiánya alakjában. A bűnügyi adatszolgáltatásokkal közölt elítéltek sorában az egyéni szegények éppen azért szerepelnek olyan túlnyomó többségben, a gazdasági és társadalmi hatalom birtokosai pedig azért az általános számarányuknak meg nem felelő csekélyebb részvétellel, mert a kedvező vagy gazdag anyagi helyzet és a társadalmi tekintély hatásos tényezőknél bizonyultak a valóságos kriminalitás legalább egy részének láthatatlanná tételében. A lehetőségek hosszú sorozatából csak példaként szolgáljon, hogy a terhességüknek magzatelhajtással megszakítása miatt elítéltek között a jólétben élőknek nyilván azért találni olyan elenyészően alacsony mennyiségben, mert gazdasági erőikkel ezek sikeres módját alkalmazhatták a cselekmény olyan véghezvitelének, amely kiküszöbölte a leleplező nyomokat. Ugyanígy nem igényel bővebb magyarázatot, hogy a csalók közül miért kerül az elítéltek nyilvántartásába könnyebben az apró tételekkel üzérkedő ügynök, és miért nehezebben és ritkábban az a bankvezér vagy gyáros, aki nagyvonalú manipulációival a közösséget vagy legalább is a részvényeseit hatalmas összegekkel károsítja meg. De példa lehet az is, hogy mennyivel gyorsabban és gyakrabban kerülhet bíróság elé a pár száz forinttal megvesztegetett kistisztviselő, szemben esetleg valamely közintézmény vezetőjével, aki a nagyobb arányokban folytatott korrupcióit hivatali hatalmával vagy társadalmi tekintélyével gyakran végleg is eltitkolhatja. Ezekből, tehát azokból, akik a bűncselekményt a gazdasági vagy társadalmi hatalmuk eszközével és annak bástyái mögül követik el, alakul ki –Sutherland kissé szokatlan terminológiájával³ – a „fehérgalléros büntettek” („white-collar criminals”) típusa. Ezeknek a bűnözése töltheti ki a bűnügyi adatszolgáltatásban a valóságos kriminalitással szemben tapasztalható hiányoknak egy részét. Ezért, – Mannheimmal szólva – mindaddig, amíg a látható kriminalitásból a fehérgalléros bűnözés kirekesztve áll, a bűncselekményről és különösen ennek társadalmi és lélektani okairól vallott hagyományos véleményünk egyoldalú, hiányos, sőt torz marad.⁴

A fehérgalléros büntettes elnevezése képletesen kívánja bemutatni azokat az úgynevezett gazdasági vagy társadalmi tekintélyeket, akik etikai személyiségüknek rosszsalását érdemlő konstitúcióját legtöbbször pozíciójuknak hangsúlyozásával, előkelő fellépéssel, általában kül-

³ Sutherland, Edwin H.: White-Collar Criminality (előadás az American Economic Society 52-ik évi ülésén, Philadelphia, 1939. dec. 27.)

⁴ Mannheim, Hermann: Criminal Justice and Social Reconstruction (London, 1946).

sőségekkel leplezik, tehát akik ilyen értelemben a közvélemény előtt mindig tiszta, fehér gallérban jelennek meg. Félreértések elkerülése végett nyomatékkal szükséges rámutatni arra, hogy ez távolról sem jelenti azt, mintha bárki, aki fehér gallérban jár, ipso facto fehérgalléros büntettes volna, sőt az ettől eltérő öltözködés egyáltalában nem zárja ki a büntettek ilyen típusához tartozást. A fehérgalléros büntettes az adott értelemben azt sem jelenti, hogy az ilyen egyén feltétlenül jól öltözött, művelt vagy gazdag legyen, hanem olyan, aki valami okból társadalmilag tekintélyes, elfogadott és megbecsült, vagyis olyan személy, akire feltekinenek.⁵ A fehérgalléros büntettesnél a külsőség legfeljebb gyakori tünet és az elnevezését magyarázza, de lényegét a gazdasági vagy társadalmi elhelyezkedése által kölcsönzött ereje, jóhíre, tisztelete vagy tekintélye adja meg.

Az ilyen egyéneknek természetesen, nem minden kriminalitása fehérgalléros bűncselekmény. A büntettes alvilágban tekintélyt élvező bandavezér csalása épp oly kevésbé sorozható ide, mint ahogyan az előkelő gyárosnak szerelemfáltésból elkövetett emberölése sem jelent fehérgalléros bűncselekményt. Ha viszont a csalást egy közbecsülésben álló ingatlanügynök házeladásnál követi el, vagy ha a gyáros valamilyen sztrájk letörése céljából öl embert: ez már fehérgalléros kriminalitás.

Általában tehát a bűncselekményeknek ez a fajtája a gazdasági élet talajában gyökerezik. Sutherland, amikor Kreuger Stavisky, Insull, Whitney és a többi úgynevezett „rabló-báró” bűnyügyével hívta fel a figyelmet a kriminalitásnak erre a típusára⁶, nem is gondolt többre, mint a látható kriminalitás elől elbújt nagyszabású gazdasági bűncselekményekre. Reiwald is valószínűleg erre utal, amikor a nyereség után lobogó mohó vágyat jelöli meg olyan motívumként, amely a fehérgalléros büntettest a kriminális magatartásra szorítja.⁷ A fehérgalléros kriminalitás valóban legtöbbször a gazdasági élet jelenségei között fordul elő és az is kétségtelen, hogy tettesei legnagyobbbrészt a kereskedelmi foglalkozásúak sorából kerülnek ki. Az ilyen bűncselekmények gazdasági háttere azonban nemcsak ezeket mozgatja meg. Tettesei nemcsak gyárosok vagy kereskedők, hanem – az ilyen kriminalitás egyéb feltételeinek fennforgása esetén – orvosok, ügyvédek, mérnökök, köztisztviselők, vagy bármilyen más foglalkozásúak is lehetnek. Éppen ezeknél viszont – jóllehet ritkábban – nem csupán gazdasági érdek léphet fel motívumként, hanem a társadalmi hatalom megóvása vagy gyarapítása is. A magasrangú közhivatalnok nem csak akkor fehérgalléros büntettes, ha tekintélyének védelme alatt korrupt visszaéléseket követ el, de akkor is, ha például a kifogás alá eshető munkájának leleplezését az alárendeltje ellen elkövetett bűncselekménnyel akadályozza meg.

A fehérgalléros bűncselekmény eddig kialakult fogalma az ilyen kriminalitásban szinte feltétlenül gazdasági érdekeket lát és, ehhez kapcsolva, csak akkor állapítja meg a bűnözésnek ezt a fajtáját, ha a felső társadalmi és gazdasági osztályba tartozó büntettes ezt a bűncselekményt a foglalkozásának működése során követi el.⁸ A vagyoni haszonszerzés célzata vagy

⁵ Sutherland, Edwin H.: White-Collar Criminality (előadás az American Economic Society 52-ik évi ülésén, Philadelphia, 1939. dec. 27.)

⁶ Sutherland, Edwin H.: White-Collar Criminality (American Sociological Review, 1940. febr.).

⁷ Reiwald, Paul: Die Gesellschaft und ihre Verbrecher (Zürich, 1948).

⁸ Sutherland, Edwin H.: Crime and Business (The Annals of the American Academy of Political and Social Science, Philadelphia, 1941. szept.).

a nyereségvágy tényleg majdnem mindig felfedezhető olyan döntő tényezőkként, amelyek indítólag hatnak, és olyan eset is csak elvétve akad, amikor a fehérgalléros bűncselekményt a tettes nem a hivatásának vagy foglalkozásának gyakorlása alkalmával, hanem más körülmények között valósítja meg. Ezek azonban szűk korlátok és nem határolják körül az ilyen bűnözésnek teljes és igazi területét. Bármilyen kevés alkalommal észlelhető is a gazdasági érdek hiánya és bármennyire is ritkábban figyelhető meg a bűncselekmény olyan végrehajtása, amely nem esik szorosan a büntettes foglalkozásának gyakorlásában, – a fehérgalléros-kriminalitás fogalmából ezeknek az eseteknek a mellőzése éppen a lényegét homályosítja el. A fehérgalléros bűncselekményt ugyanis kevésbé annak célja vagy módszere, mint inkább eszköze jellemzi. Nem a gazdasági javak megszerzésének célja az ilyen kriminalitás fogalmának legfontosabb eleme, és nem is a bűncselekmény kivételének az a módja, hogy a büntettes azt a foglalkozása körében és annak során kövesse el. A fehérgalléros bűnözést a kriminalitás eszköze teszi felismerhetővé és lényegében az különbözteti meg az egyéb bűncselekményektől, hogy a büntettes a gazdasági vagy társadalmi hatalmát vagy tekintélyét a végrehajtás eszközeként használja fel. Éppen az lehet jellemző, hogy amíg a közönséges bűncselekményeknél gazdasági vagy társadalmi szempontból rendszerint a tettes gyenge és a sértett erős, addig a fehérgalléros kriminalitásban a büntettes az, aki erős és az áldozatai gyengék.

Az eredeti szemlélettel szemben tehát, részéről azt az azonos forrásból fakadó többi kriminális magatartásra is kiterjesztve, fehérgalléros kriminalitásnak látom mindazokat a bűncselekményeket, amiket a büntettes a gazdasági vagy társadalmi hatalmának vagy tekintélyének bármilyen felhasználásával akár gazdasági okból, akár e hatalmának vagy tekintélyének megóvása vagy gyarapítása érdekében követ el.

Támogathatja ezt a felfogást egyébként az is, hogy a fehérgalléros büntettes a hatalmát vagy tekintélyét éppen azért használja fel bűncselekményének eszközéül, mert – az egyéni szegények kriminálstatisztikai helyzetéből láthatóan nem minden ok nélkül – ezzel kísérel meg kriminalitásának ködbe burkolását. Ettől reméli, hogy bűncselekménye titokban marad, – ez a törekvése azonban nem jár szükségképpen együtt azzal, hogy foglalkozásának működésén belül cselekedjék. Gazdasági vagy társadalmi pozíciója egymagában is sikeres eszköz lehet akár a bűncselekmény végrehajtásához, akár annak elrejtéséhez, akkor is, ha maga a konkrét kriminalitás nem függ össze foglalkozásának gyakorlásával. Hatalmának vagy tekintélyének erejével és körülményeinek apparátusával az élet minden viszonylatában könnyebb lehetőségek állnak a rendelkezésére az illegalitását legális lepel mögött tartani, emellett azonban arra is számít, hogy ha bűncselekményét valaki meg is tudná, a hatalom vagy tekintély hiányában gyengék közül nem mindenki szánja rá magát a fehérgalléros büntettes kriminalitásának felfedésére.

Arra nézve, hogy a fehérgalléros kriminalitásból ilyen módon mennyi marad rejtve, biztonságos adatok, természetesen, nem állnak, de talán nem is állhatnak rendelkezésre. A látható bűnözés statisztikája pontos következtetés alapjául nem szolgálhat és a fehérgalléros kriminalitás valóságos arányait matematikai csalhatatlansággal megismerni nehéz. Minden kétséget kizáró módon arra sincs még ezidőszerint adat, hogy a fehérgalléros büntettes elkövetett volna-e és milyen természetű bűncselekményt akkor, ha nem jutott volna a gazdasági vagy társadalmi hatalom vagy tekintély eszközéhez, – bár az a tapasztalat, hogy például a fi-

zetési eszközökkel elkövetett és árdrágító visszaélések tetteseinek számottevő része nem tartozik a szociálisan alacsonyan állottak rétegéhez, esetleg erre is terelheti a kutatás irányát. A fehérgalléros kriminalitás súlya sem mérhető meg minden hiba lehetősége nélkül. Sokszor ugyan egy-egy felderített bűncselekmény rámutat, hogy az ilyen módon létrehozott sérelem számos más közönséges deliktum eredményét együttvéve is felülmúlja,⁹ sőt Barnes és Teeters azt állítják, hogy a konvencionális bűncselekményekkel okozott kár nem éri el a tizedrészét sem annak, amit a fehérgalléros kriminalitás okoz.¹⁰ Tagadhatatlan, hogy a fehérgalléros bűnözés teóriájában a megállapításokat többhelyütt feltevések pótolják. Ezek a feltevések azonban legfeljebb az ilyen kriminalitás mérvét és súlyát érinthetik, de nem annak existenciáját.

Az egyéni szegények, a szociálisan alacsonyan állottak aránytalan kriminalitása csak arról világosít fel, hogy a jómódban élőknek és a társadalmi hatalom birtokosainak bűnözése kívül rekedt a látható kriminalitás adatszolgáltatásán. Arról azonban tényleg csak feltevést enged, hogy a kriminálstatisztikai mennyiségnek a fehérgalléros bűnözéssel való feltöltése mennyire közelítheti meg a valóságos kriminalitás univerzumát. A feltárt fehérgalléros bűncselekmények eredményei is csak a megtudott sérelmek nagyságáról adnak számot. De csupán világot vetnek rá és adatszerűen nem mutatják ki azokat a különleges súlyú károkat, amiket az ilyen bűnözés okoz. Ilyen értelemben valóban nem mindenütt kétségtelen megállapítások szilárdítják meg a fehérgalléros kriminalitás koncepciójának bázisát. Az egyes részletkérdésekben megtalálható némely feltevés azonban nem ingathatja meg a fehérgalléros bűntettes típusának létét, és éppen ilyen kevéssé annak jelentőségét. A fehérgalléros kriminalitás rendkívüli horderejű része a bűncselekmények világának és a bűnözésben tapasztalt szerepét miben sem teheti kétségessé a mérvéről vagy súlyáról szóló ismeretek pontatlansága. Az objektív eredményfelelősségre épített tett-büntetőjog különben sem lehet alkalmas a személyiség ilyen mélyebben fekvő forrásokból fakadó kriminalitásának megmérése. Ahol a büntetőjog a kriminális személyiség funkcióinak csupán külső felületére irányozza a figyelmét és a bűncselekmény nem több, mint valamilyen emberi magatartás objektív megjelenése, – ott a jog tehetetlen a fehérgalléros kriminalitás nyomtalan útjainak felderítésében. A bűnözésnek ez a fajtája persze – hiszen ez az egyik jellemvonása, – a büntetőjognak más szemléletre alapított rendszerében sem lenne könnyen leleplezhető. A kriminális emberi magatartások genezisének megismerésére, megértésére és értékelésére törekvő tettes-büntetőjog azonban a bűnügyi adatgyűjtés vizsgáló szemei előtt mégis szélesebbre tárhatná a fehérgalléros kriminalitás kapuit és élesebben körvonalazhatná a homályba húzódtott terjedelmét.

A fehérgalléros bűnözés jelentőségére azonban nemcsak annak mennyisége és súlya hívhatná fel a figyelmet, de a közvéleményben megnyilatkozó lélektani reakciója is, amellyel más bűncselekményektől különbözik.¹¹ Egy éhes betörő rablógyilkossága, vagy valamilyen vállalat pénztárosának banális sikkasztása – a sértetteket vagy az azokhoz közelállókát kivéve – rendszerint alig és csak akkor kelti fel a közönség érdeklődését, ha a bűncselekmény

⁹ Hasonlóan Taft, Donald R.: *Sociological Research in Criminology in the United States* (Radzinowicz, Leon-Turner, J. W. C.: *The Journal of Criminal Science*, I. kötet, London, 1948).

¹⁰ Barnes, Harry Elmer-Teeters, Negley K.: *New Horizons in Criminology* (New York, 1944).

¹¹ Sutherland, Edwin H.: *Is White Collar Crime Crime?* (*American Sociological Review*, Philadelphia, 1945. ápr.)

látványos körülmények között zajlott le. Ha fehérgalléros bűntett kerül napvilágra, ez legtöbbször az egész közvéleményt megrázza és felizgatja. A fehérgalléros kriminalitás a közönséges bűnözésnél összehasonlíthatatlanul szélesebb körben és élénkebb intenzitással ébreszt érdeklődést.

A különbség fontossága azonban mégsem annyira a hatás fokában, mint inkább annak minőségében rejlik. Minden bűncselekmény társadalmi visszhangja abban általában egyezik, hogy akik maguk is büntettek vagy legalább is a kriminalitás morális vonatkozásait a büntettes szemléletével hasonló felfogásban ítélik meg, a bűncselekmény elkövetőjét rokonszenvvel kísérik. Ebben a fehérgalléros büntettek társadalma nem differál a zsebtolvajok vagy az útonállók társaságától. A kétféle kriminalitás azonban más-más hatást vált ki azokból, akik általában nem szoktak bűncselekményeket elkövetni és akik a bűnözést rosszaló értékítéletükkel illetik. A közönséges büntetessel szemben ezek osztatlanul helytelenítőleg érkezik és legfeljebb csak nyomatékos enyhítő körülmények ismeretében adományozzák részvétüknek bizonyos mennyiségét. A fehérgalléros büntettes esetében viszont az érzelmi megnyilatkozás már nem ennyire egységes. Már abban is különbözik, hogy sokan, akik a fehérgalléros személyiség jellemvonásait nem is hordozzák magukon, talán a megfontolás nélkül beléjük gyökerezett tekintélytiszteltből vagy más okból, az ilyen büntettest nem tekintik igazi bűnözőnek, az ilyen kriminalitást nem vonják rosszaló értékelésük alá, sőt a bűnvádi eljárást sajnálkozással vagy nem egyszer még megütközéssel is figyelik. Ilyenkor és ezeknek a szemében a tettes a közvéleménybüntetés¹² alól nemcsak menekül, de bűnössége ellenére e réteg hibás irányba terelődött értékelése éppen a „közvéleményfelmentésben”-ben részesíti. De különbözik az érzelmi reakció főként abban, hogy azok között, akik nem tartoznak a fehérgalléros büntetessel ilyen módon szimpatizálók közé, a kriminalitásnak ez a fajtája nem csupán egyszerű rosszalást, hanem demoralizáló bizalmatlanságot is teremt. Az ilyen bűnözés észlelésével, különösen ha a tettes a társadalmi tekintélyét használta eszközül, a közvéleményben megrendülhet a hit abban a magasabb erkölcsi piedesztálban, amit addig szilárd alapokon nyugvónak feltételezett. Ezért a fehérgalléros kriminalitás által okozott fizikai sérelem vagy pénzügyi veszteség szinte fel sem ér ahhoz a romboló eredményhez, amit ez a bűncselekmény a szociális relációk síkján olyan széles hullámokkal a társadalmi erkölcsben és szervezésben hoz létre.¹³

Így vezethet el az egyéni szegénység és a kriminalitás összefüggésének kutatása az individuális gazdasági hatalom és a társadalmi tekintély bűnözésének problémájához. A szegények krimináltisztikai térfoglalásának a szociális helyzetükkel való összevetése magyarázatot nyithat a bűnözésben látható részvételük viszonylagos arányának megtevesztő képére. Ez egyben útmutatást adhat arra, hogy a valóságos kriminalitásnak a látható kriminalitásból hiányzó mennyisége, vagy legalább is ennek egy része merre kereshető. A valóságos és a látható kriminalitás részbeni eltérésének ilyen módon feltehető oka viszont a kriminális antiszocialitásnak olyan területére világít rá, amelyre eddig kevés figyelem irányult. Rámutat a gazdasági vagy társadalmi hatalommal való visszaélés tetteire. Az egyéni szegé-

¹² Angyal Pál: A közvélemény-büntetés (Budapest, 1933).

¹³ Sutherland, Edwin H.: White-Collar Criminality (előadás az American Economic Society 52-ik évi ülésén, Philadelphia, 1939. dec. 27.).

nyek bűnözéséről tájékoztató adatszolgáltatások közelebbi vizsgálata húzhatja el a függőnyt a bűncselekményeknek olyan típusa elől, amely objektív tényálladási elemeiben ugyan mi-
ben sem tér el a közönségesen ismert deliktumoktól, de amely egyéb karakterisztikumaiban
úgy és annyira különbözik, hogy jelentőségében azokat úgyszólván felülmúlja. Ennek a bű-
nöző típusnak, a fehérgalléros büntettnak a jelentősége nemcsak azzal kap hangsúlyt, hogy
az egyéni szegényeknek és a szociálisan alacsonyan állottaknak a szerepét kedvezőtlen meg-
világításban helyezve, ködbe burkolja a kriminalitás valóságos kontúrjait. De ettől függetle-
nül, önálló kriminális közveszélyességének magas foka egymagában is elegendő nyomaték-
kal helyezi előtérbe, mint a büntetetteknek egyik fontos és különleges csoportját. Jellegzetes
vonásai kiemelik a többi kriminológiai típusok közé, – amelyeknél csak szabatos normatív
rajzuk hiánya hátráltathatja a megfontolást, hogy vajon az idetartozókat nem volna-e szük-
séges nemcsak elkövetett bűncselekményeik miatt, de karakterológikus személyiségük alap-
ján is felelősségre vonni.¹⁴

Mínél inkább átalakul valamely állami berendezkedés szocialista társadalommá, annál többet
veszít a fehérgalléros kriminalitás jelentősége a gazdasági vonatkozásaiban. Amint csök-
ken az individuális gazdasági hatalmak száma és társadalmi befolyása, úgy apad azoknak a fe-
hérgalléros bűncselekményeknek a mennyisége és intenzitása, amelyek a gyökerüket a ked-
vező vagy gazdag anyagi körülmények erejéből származtatják. Továbbra sem szűnik azonban
meg az olyan fehérgalléros büntetettek kriminális aktivitásának lehetősége, akik nem gazda-
sági hatalmukat, hanem társadalmi tekintélyüket használják eszközü, és bűncselekményeik-
nek célja nem csupán vagy egyáltalában nem vagyoni haszonszerzés vagy nyereségvágy, ha-
nem tekintélyüknek vagy hatalmuknak megóvása vagy gyarapítása. A kriminalitásnak ez a
fajtája tehát mindenképpen igényli a büntetőigazságszolgáltatás állandó és fokozott érdeklő-
dését. Éber figyelem, de ehhez a kriminális személyiségben mélyebbre hatoló és többet feltá-
ratos-büntetőjog intézményei is szükségesek, hogy a kriminálstatisztikának kevésbé pontos és
ámító adatrengetegében méltó helyét foglalja el a fehérgalléros büntettes is.

¹⁴ Angyal Pál: A biztonsági intézkedések reformkérdései (Budapest, 1941).